

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-253-1-13>

THE USE OF FORMATIVE ASSESSMENT AT PHYSICAL EDUCATION LESSONS

ВИКОРИСТАННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Grabyk N. M.

*Ph. D in Physical Education
and Sports,
Associate Professor at the Department
of Theoretical Foundations
and Methodologies Physical Education
Ternopil
Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, Ukraine*

Грабик Н. М.

*кандидат наук з фізичного виховання
і спорту,
доцент кафедри теоретичних основ
і методики фізичного виховання
Тернопільський національний
педагогічний університет
ім. В. Гнатюка
м. Тернопіль,
Україна*

Hrubar I. Ya.

*Ph. D in Physical Education
and Sports,
Associate Professor at the Department
of Theoretical Foundations
and Methodologies Physical Education
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, Ukraine*

Грубар І. Я.

*кандидат наук з фізичного виховання
і спорту,
доцент кафедри теоретичних основ
і методики фізичного виховання
Тернопільський національний
педагогічний університет
ім. В. Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Yaremii M. V.

*Master Student at the Faculty
of Physical Education
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, Ukraine*

Яремій М. В.

*магістрантка факультету
фізичного виховання
Тернопільський національний
педагогічний університет
ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль, Україна*

Ціннісні орієнтири НУШ, нові державні стандарти освіти вимагають нових підходів не лише до організації навчального процесу, але й до оцінювання навчальних досягнень учнів. Державний стандарт початкової освіти, методичні рекомендації Міністерства освіти й науки України щодо оцінювання в початкових класах НУШ, Закон України «Про повну загальну середню освіту» визначають формувальне оцінювання серед основних різновидів оцінювання [1].

Сучасна державна політика у сфері загальної середньої освіти стимулює всіх педагогів переосмислити свої підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів. У Концепції Нової української школи наголошується, що в освітньому процесі оцінки мають використовуватися, у першу чергу, для аналізу індивідуального прогресу і планування індивідуального темпу навчання, а не ранжування учнів. Оцінки повинні розглядатися як рекомендація до дії, а не вирок для учня.

Міжнародні експерти також послідовно наголошують саме на формульованому оцінюванні як ефективній стратегії підвищення рівня навчальних досягнень учнів. Дедалі більше уваги цьому оцінюванню приділяють українські науковці та вчителі-практики. Керуючись власним та міжнародним досвідом, вони пропонують шляхи зміни підходів до оцінювання, для поліпшення якості освіти та реалізації ціннісних орієнтирів НУШ.

Ефективна система фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти не може існувати без педагогічного контролю й оцінювання. На жаль, в умовах сьогодення педагогічний контроль в процесі фізичного виховання учнів здійснюється недостатньо ефективно. Для багатьох вчителів фізичної культури оцінювання – це лише інструмент констатації навчальних досягнень учнів, потужний засіб заохочення і покарання. Сучасна система фізичного виховання вимагає від вчителя фізичної культури розуміння дидактичного потенціалу чинної системи оцінювання, глибокого та тонко використання критеріально активних та інтерактивних технік формульованого оцінювання [6, с. 43].

Сьогодні педагогічна наука і практика активізували свої зусилля щодо пошуку шляхів підвищення ефективності педагогічного контролю у фізичному вихованні здобувачів загальної середньої освіти [2; 3]. Учні та педагоги-практики пропонують різноманітні шляхи підвищення ефективності навчально-рефлексивної діяльності учнів на заняттях з фізичної культури.

Потужним драйвером інновацій в оцінюванні навчальних досягнень учнів на уроках фізичної культури стали техніки формульованого оцінювання. Такий підхід до оцінювання є критеріальним, активним, інтерактивним та дозволяє учням самостійно відстежувати свій прогрес по індивідуальній особистісно значущій траєкторії фізичного розвитку [7, с. 29].

Новітні техніки формульованого оцінювання поділяються на усні, візуальні, рухові, письмові, креативні, електронні та групові.

Ефективність формувального оцінювання значною мірою залежить від вибору техніки, за допомогою якої воно проводиться. Плануючи урок, учитель має визначитись, що саме необхідно оцінити на даному етапі та яким чином будуть використані результати оцінювання. З великої кількості технік формувального оцінювання кожен педагог обирає ті, які найкраще відповідатимуть потребам учнів, з якими він працює, поставленим цілям та стилю викладання. Техніки формувального оцінювання не мають бути складними та часовитратними [4, с. 15].

Різні техніки формувального оцінювання допоможуть досягненню таких цілей: мотивувати та надихати учнів, формувати позитивну самооцінку; визначити рівень індивідуального та групового поступу в навчанні; діагностувати зони росту; ідентифікувати слабкі місця; виміряти емоційну атмосферу класу тощо.

Модельною навчальною програмою «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти передбачене застосування практик формувального оцінювання з одночасним використанням їх результатів для поточного і підсумкового оцінювання з формувальною метою – тобто для надання й отримання зворотного зв'язку, щодо успіху та рівня складності завдань, визначення подальших освітніх цілей і коригування навчання з орієнтацією на виявлені потреби учнів/учениць, формування загальної культури оцінювання [5, с. 13].

Вибір форм, змісту та способів формувального оцінювання в комплексі з поточними та підсумковими формами здійснюється педагогічними працівниками закладу освіти залежно від дидактичної мети.

Формувальне оцінювання з фізичної культури в комплексі з поточними й підсумковими формами відбувається із застосування таких основних способів:

- оцінку динаміки функціонального стану та фізичного розвитку;
- оцінку динаміки використання техніки різних фізичних вправ у повсякденній, ігровій і змагальній діяльності;
- оцінку виконання освітніх завдань під час проведення уроків фізичної культури та позакласних форм фізичного виховання, участі у позакласних формах фізичного виховання, організаційної діяльності з фізичного виховання в школі, досягнення цілей для реалізації у процесі самостійних занять, створення портфоліо (творчі розробки проєктів, комплексів фізичних вправ, індивідуальної програми занять, загартування, різних форм самоконтролю), в тому числі й з використанням інформаційних технологій, технологічних гаджетів для самоконтролю і самооцінки.

Формувальне оцінювання як вид контролю виступає не лише інструментом для вимірювання навчальних досягнень учня, а й засобом для навчання: дозволяє визначити навчальні потреби учня, вчасно виявляти утруднення й запобігати їх нашаруванню, формувати внутрішню мотивацію до навчання, спонукати до самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення, саморефлексії, формувати впевненість у собі, запобігати побоюванням помилятися, зміцнювати товариськість і відчуття вагомості в колективі.

Водночас формувальне оцінювання допомагає вчителю ефективно планувати процес викладання й навчання, передбачати можливості для підтримки учня, надавати йому конструктивні рекомендації щодо шляхів поліпшення результатів навчання, відстежувати прогрес у навчанні, діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання.

Отже, мета формувального оцінювання на уроках фізичної культури полягає в оптимізації й покращенні процесу навчання. Учитель отримує інформацію, щоб скорегувати перебіг навчання, розвинути в учнів активну позицію до процесу навчання, впевненість у собі, здатність брати на себе відповідальність за результати навчання.

Література:

1. Безена І. М., Богатирьова Т. М., Дорошенко О. А. Формувальне оцінювання вмінь і компетентностей школярів в контекстах стратегій сучасної середньої освіти. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2020. 189:95–101. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-189-95-101>

2. Грабик Н. М., Грубар І. Я. Цифрові технології в підготовці вчителів фізичної культури. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи* : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 28 квітня, 2022). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 87–90. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/25683>

3. Грабик Н. М., Гулька О. В., Яремій М. В. Використання онлайн-платформ в освітньому процесі з фізичного виховання. *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 25–26 листопада 2021 року). Рівне : Гельветика, 2021. Ч. 2. С. 141–144. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/24277>

4. Зеленська Л. Д., Михайленко М. О. Педагогічний інструментарій організації формуального оцінювання в закладах загальної середньої освіти. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2022. 203:11–18.
5. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.22.08.2022.pdf>
6. Моїсєєв С. О., Гузар В. М., Свирида В. С. Застосування самооцінювання та взаємооцінювання при теоретичній та технічній підготовці учнів 5 класів під час вивчення модулю «Волейбол». *Спортивні ігри*. 2021. 2(20):43–55. doi: 10.15391/si.2021-2.04/
7. Моїсєєв С. О., Гузар В. М., Юськів, С. М. Вплив формуального оцінювання на теоретичну та технічну підготовленість учнів 6-х класів під час вивчення модулю «Волейбол». *Спортивні ігри*. 2020. 2(16):28–39. doi: 10.15391/si.2020-2.03